Deinoteria

Deinoteria (łac. *Deinotheriidae*, dosłownie *straszne bestie*) – rodzina pierwotnych trąbowców, która wyodrębniła się bardzo wcześnie, najprawdopodobniej jeszcze w eocenie. Była to grupa siostrzana trąbowców słoniokształtnych *Elephantiformes*.

Deinoteria wyróżniały się wieloma bardzo charakterystycznymi cechami. W odróżnieniu od wszystkich pozostałych trąbowców zatraciły górne ciosy, natomiast silnie rozwinęły się dolne. Tworzyły one masywne zagięte w dół i nieco do tyłu haki, umiejscowione w żuchwie. Ślady zużycia na tych ciosach świadczą o tym że zwierzęta używały ich w jakimś celu, być może do korowania drzew lub do rycia w ziemi w poszukiwaniu bulw lub (analogicznie jak dzisiejsze słonie) minerałów pomocnych w trawieniu pokarmu roślinnego. Charakterystyczne są również ich zęby trzonowe.

Czaszka i zęby *Dinotherium giganteum*

Czaszka jest niepodobna do innych trąbowców. Kości nosowe są bardzo silnie wydłużone i były podstawą dla masywnego i silnie umięśnionego ryja bardziej podobnego do nosa tapira niż do typowej słoniowej trąby. Dawne rekonstrukcje deinoteriów z długą i chwytną trąbą są niewłaściwe. Takie cechy mogą świadczyć o przystosowaniu do odżywiania się liśćmi i gałązkami drzew. Budowa pyska mogła pomagać w bardziej efektywnym wykorzystywaniu tego źródła pokarmu, chodzi tu głównie o pobieranie dużych ilości materii roślinnej w krótkim czasie. Inną cechą typową dla deinoteriów była stosunkowo długa szyja oraz długie kończyny.

Deinoteria	
Deinotheriidae	
Okres istnienia: eocen–plejstocen	
Pre Є Є O S D C P T J K Pg N Q	
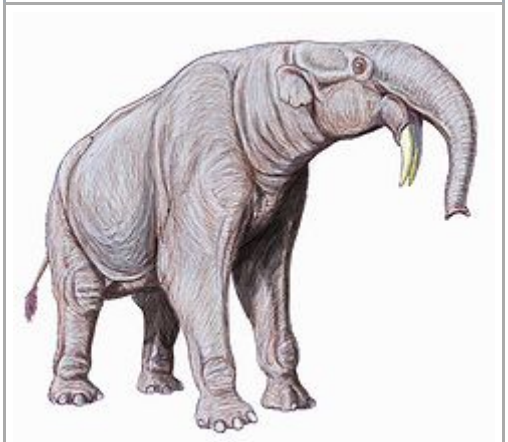	
Deinotherium giganteum	
Systematyka	
Domena	eukarionty
Królestwo	zwierzęta
Typ	strunowce
Podtyp	kręgowce
Gromada	ssaki
Infragromada	łożyskowce
Rząd	trąbowce
Rodzina	Deinoteria
Podrodziny	
▪ Chilgatheriinae ▪ Deinotheriinae	

Deinotheriidae były jedną z najdłużej istniejących rodzin trąbowców. Przez większość czasu swojego istnienia w ich morfologii zaszły jednak bardzo niewielkie zmiany. Może to świadczyć o dobrym przystosowaniu do niszy ekologicznej, jaką wykorzystywały.

Najwcześniejszym znanym gatunkiem jest niedawno odkryty w Chilga w Etiopii *Chilgatherium harrisi*. Był to średniej wielkości trąbowiec zasiedlający tereny podmokłe we wczesnym oligocenie. Od niego wywodzi się prawdopodobnie *Prodeinotherium*. Rodzaj ten powstał w Afryce, ale po połączeniu tego kontynentu z Eurazją w miocenie skolonizował również inne rejony świata, między innymi środkową Europę (*P. bavaricum*). Równolegle rozwijał się nieco bardziej zaawansowany rodzaj *Deinotherium*, który także zasiedlił Europę i Azję. Pierwsze gatunki z tego rodzaju osiągały wielkość podobną jak dzisiejszy słoń indyjski

Elephas maximus, ale późniejsze były ogromne. *Deinotherium gigantissimum* i Deinotherium bozasi mogły być najpotężniejszymi trąbowcami w dziejach. Wielkością i wagą ustępowały wśród ssaków lądowych jedynie bezrogim nosorożcom z oligocenu zaliczanym do rodziny *Hyracodontidae* (np. *Paraceratherium*). Ich wysokość ocenia się na ponad 5,5 metra w kłębie a wagę na 13 ton. Wraz z osuszeniem klimatu w pliocenie, co wiązało się z zanikiem wilgotnych lasów na terenach Europy i Azji deinoteria wymarły na tych terenach. Jednak w swojej afrykańskiej kolebce przetrwały, a nawet dostosowały się do warunków lesistej sawanny, *D. bozasi* zasiedlał wschodnią Afrykę (między innymi wąwóz Oldovai) w plejstocenie równocześnie z właściwymi słoniami oraz pierwotnymi człowiekowatymi. Ostatecznie *Deinotheriidae* wymarły ok. 500 tys. lat temu, a więc bardzo niedawno w skali geologicznej, na skutek dalszego osuszenia się klimatu i zaniku leśnych biotopów.

Niemal kompletny szkielet ogromnego Deinotherium znajduje się w muzeum paleontologicznym w Asenowgradzie (południowa Bułgaria).

Linki zewnętrzne

- Rekonstrukcja wyglądu deinotherium – pierwsza... (http://rocek.gli.cas.cz/hatschek_soubory/Burian/Deinotherium_small.jpg)
- ...druga (wraz z krótkim klipem) (http://web.archive.org/web/20121106032634/http://www.abc.net.au/beasts/factfiles/factfiles/deinotherium.htm)
- ...i trzecia (http://web.archive.org/20050406110757/www.nrru.ac.th/web/museum/images/Deinotherium.gif)
- Czaszka deinotherium (http://web.archive.org/web/20070928063939/http://www.naturkundemuseum-bw.de/stuttgart/forschung/bilder/thumb_heizmann_2ab_3_hauerelefant.jpg)
- Szkielet zwierzęcia (http://web.archive.org/web/20060501014420/http://big_game.at.infoseek.co.jp:80/Pleistocene/Deinotherium/Deinotherium_skeleton.jpg)

Źródło: „https://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Deinoteria&oldid=60223381”

Tę stronę ostatnio edytowano 29 cze 2020, 00:04. Tekst udostępniany na licencji Creative Commons: uznanie autorstwa, na tych samych warunkach (http:https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.pl), z możliwością obowiązywania dodatkowych ograniczeń. Zobacz szczegółowe informacje o warunkach korzystania (http:https://foundation.wikimedia.org/wiki/Warunki_korzystania).